

ШУМАДИЈКА,

ЛИСТЪ ЗА

КНЪИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Непадовичъ.

ТЕЧ. IV.

Овај листъ излази вторникомъ и петкомъ, цѣна му е за три мѣсеца 4 цванцика.

№ 4.

ПУТОВАНЪ 1591. ГОДИНЕ.

(продужено.)

Кодъ свакогъ паше оставили смо дарове, негдѣ више негдѣ манѣ. Онай чувеный Синанъ-паша садѣ е мазауль, т. е. збаченъ и у немилости султана. — Ферхар-паша, кои е у дѣтиньству своѣмъ у Албаніи овце чувао, садѣ е великій везиръ. Све ове паше у разговорѣ съ посланикомъ некажу: царь римскій или нѣмачкій, него само кажу: бечкій краль; ербо они држе, да само еданъ царь на свѣту има, а то да е султанъ, а оно друго све су нѣгови кральви.

8. Декабра натовари г. посланикъ Крегвићъ 45 хиляда талира на неколико кола, и пошлѣ съ толмачомъ султану; а после едного сата пођу обадва посланика г. Печъ и Крегвићъ султану, да му предаду те дарове свога цара. Кадѣ дођемо близу царева двора, стаяло е око сто яничара съ пушкама, кое Турци зову капициѣ. То су они, што се обично шаяю, кадѣ кон паша скриви, да га удаве.

Пошто прођемо ту прву капию султановогъ двора, дођемо у велику дворану. По томъ приспѣмо на тређу капию, гдѣ смо сви морали конѣ одяхати; ерѣ нико несмѣ на коню у ту тређу капию ући. Предѣ овимъ трећимъ вратима стаяло е неколико стотина осѣдланы коня, кое су сеизи држали и водали. Чудо е было, погледати ово грдно богатство, кое е на овимъ коньма лежало. Сѣдла позлаћена блистала су се одѣ драгоцѣногъ каменя, а оно све друго было е одѣ сребра и злата съ богатимъ, златомъ извезенимъ, ашама. Човекъ не могао разликовати, кои е конѣ одѣ когъ лѣпшій и скуплѣ окићенъ. Далѣ ишли смо пѣшке и съ найвећимъ ћутанѣмъ. Тако идући дођу обадва посланика на послѣдня врата, и мы са своимъ нашомъ пратњомъ ишли смо за њима. Ту сретну насѣ двѣ паше. Свуда су яничари чували страже. Паше одведу посланике у диванъ. То е турскій великій совѣтъ, гдѣ су се све паше и везири были збрали. У томъ совѣту представи посланикъ све, зашто е одѣ стране нѣговогъ величества, нашегъ цара Рудолфа, посланъ. Паше га саслушаю, и кажу посланицима, да то исто могу султану представити и казати, али да се нишошто неусуде, што друго говорити султану, него што су ту у дивану говорили.

Потомъ изберу се два везира, и оду, те яве султану, да му се желе поклонити посланици бечкогъ краля.

Докъ су посланици были у дивану, мы смо, нѣгова пратня, стояли и чекали у авли. Одѣ капиѣ па до самы ступа султановы соба стояло е двѣ хиляде яничара, подѣ свимъ оружѣмъ. Према њима опетѣ у реду стаяло е двѣ хиляде спахія и ага; и было намѣ е за дивно чудо, да е толика гомила людій ту дворила, а ни найманѣ се вреве не чуло. Ние се могло примѣтити, ни да дѣя когодѣ. Чудо е, да они дивлѣи яничари знаду за овакву дисциплину и послушность. Они су сви стаяли као да су штатуе одѣ каменя, нити се ко миче, нити што говори. Нама яви еданъ везиръ, да е султанъ дозволио, да посланици са свима своимъ племићима и чиновницима могу изаћи предѣ нѣга. Потомъ паша насѣ иаучи, како ћемо се при той церемоніи владати. Све златне и сребрне дарове, кое су посланици султану донели, држали су на рукама яничари одма предѣ вратима султана, како ће онѣ све моћи видити, кадѣ се врата отворе.

Предѣ нама ишли су три паше, за њима обадва посланика, а мы смо текѣ за овима по старѣшинству слѣдовали. Мы смо поздравляли страже, на кое смо наилазили, по нашемъ обичаю, т. е. скидали смо шешире. Предѣ вратима собе султанове сретне насѣ великій капици-ага, кои насѣ одведе у едну велику самимъ златомъ окићену собу. Оне три паше мету руке на прси и оду сами султану у собу. После краткогъ времена изађу опетѣ, и запытаю посланике: да немаю какавъ ножъ или мачъ при себи? На кое посланици одговоре, да немаю никаквогъ оружія при себи. — Онда паше узму г. посланика Крегвића еданъ съ едне другій съ друге стране чврсто за руке и подѣ раме, и тако између себе уведу га у собу султану. Кодѣ турски царева има тай обичай, да се свакий християнинъ, кон излази предѣ цара, строго извиди, да нема оружя при себи; тай обичай остао е кодѣ Турака одѣ оногъ доба, кадѣ е еданъ Србинъ султана на Косову разпоріо.

Потомъ и нама яве, те се приближимо вратима султанове собе; врата се отворе, и мы останемо предѣ вратима, и гледали смо собу, гдѣ е султанъ Селимъ на едномъ узвишеномъ мѣсту сѣдио. Све око нѣга было е самимъ одѣ злата тѣганимъ ћилимима застрвено. Г. посланикъ по турскомъ обичаю хтѣо е на колѣна клекнути, но султанъ заповѣди, те га паше уздрже. По томъ дође толмачъ. Посланикъ преда писмо и поздрави султана одѣ цара Рудолфа, султанъ прими писмо, преда га Мехмедъ-паша, и запыта посланика за здравлѣ царево. По-

сланикъ одговори, и ступи на страну. Садъ приђе г. Печъ. кога су такође за руке паше водиле, полюби султана у руку и стане на страну. Садъ и насъ, (пошто су насъ најпре строго прегледали, да немамо каква оружја) све едиогъ по едиогъ уведу аге, те полюбимо султана у руку, па насъ одма опетъ у другу собу изведу, непрестано држећи насъ чврсто за руке. — По томе одемо у диванъ, гдѣ останемо на ручку кодъ везира.

(продужиће се).

ТЕЛЕГРАФСКА ДЕНЕША.

Јвлямо нашимъ читателѣма и читателѣкама, да е миръ заключенъ, — али не између Руса и Турака; него између Шумадинке и жѣна. Све женске претивъ, ноте, претворе, писма (безъ подписа) изъ Бѣограда и изъ други окружны мѣста, као и последній ултиматумъ изъ Шабда ради нашегъ оправданія, саобштићемо читателѣма. Све оне читателѣке, које су досадашнѣ досетљивости у Шумадинки за увреду примале, молимо за опроштѣнъ, и јвлямо, да пристаемо безусловно на оне све четири точке, само да насъ онако строго у своимъ писмама неосуђују. Заключујѣи овај миръ са левомъ половиномъ наши пренумеранта необјављемо никако ратъ оной другој ружной половини т. е. мужевима.

Учредничество.

ЕРАКЪ И ПЕТАКЪ.

Разноситель Шумадинке (носи пуну торбу Шумадинки). Изволте, хоћете ли се пренумерирати на Шумадинку?

Еракъ. Шта носи та Шумадинка, — еде ли се то?

Разноситель. Дабогме да се еде — шта годъ хоћете, има попаре, паприкаша, мрвица, зачинака, подрѣвака, мирођије, и све што треба за ручакъ; платите 4 цванцика за 3 мѣсеца, пакъ се небрините, шта ћете ести, па јоштъ све то у друштву съ краљемъ Агатоклесомъ; — изволте, пренумерирайте се, јоштъ мало, па ће нестати; после ће бити доцканъ, и скупљъ, нећете имати све брове; изволте, излази вторникомъ и петкомъ.

Еракъ. Та окани ме се човече.

Разноситель. И све пише противу жена, да васъ запишемъ, како вамъ е име, ево нумера 245-та.

Еракъ. Е кадъ е противъ жена, а ты ме запиши. Али свакогъ вторника и петка я оћу сва ела, што си побројо, да имамъ; другѣ нећу платити.

Разноситель. Дакле да запишемъ: благородный господинъ — — — како вамъ е име?

Еракъ. Е, мой брајко, да я раћамъ благо, ты бы знао мое име; — напиши само Еракъ.

Жена Еракова. Човече, богъ съ тобомъ, што ты данасъ неидешъ на пјачу, да купишь штогодъ за ручакъ?

Еракъ. Небрини се жено, данасъ сѣди, па господуй. Я самъ платио единой Шумадинки, за три мѣсеца да намъ свакога вторника и петка ручакъ готовъ донесе; само почисти собу, рече ми, да ће и некакавъ краљ Агатоклесъ ручати съ нама.

Жена Еракова. Но човече, ты си полудио, каква Шумадинка, какавъ краљ; окани се ты тога, него иди, те купи што годъ да готовимъ ручакъ.

Еракъ. Све ће то готово доћи, жено; само чекај да буде подне. — Дѣци ћу дати попаре, теби ћу дати паприкаша, я ћу ести зачинке съ мирођиомъ, а подрѣвке оставићемо за ужину, а мрвице даћемо пилићима — видишь, све ћемо то три мѣсеца по двапутъ на недѣлю за 4 цванцика доб्याти.

Жена Еракова. Я незнамъ, шта ти е?!

Еракъ. А заръ ты мени невѣруешъ, што ти кажемъ?

Жена Еракова. А коя е то жена тако луда, да вѣруе свомъ мужу?

Петакъ. (уће) Добро јутро!

Жена Еракова. Богъ ти помогао, Петаче. Оди амо, да видишь чуда одъ могъ човека, хоће да ме остави данасъ безъ ручка. Каже, да ће му некакавъ краљ Аратокнезъ ручакъ готовъ донети.

Еракъ. Ел' Петаче, и ты знашь? — Садъ ће доћи она Шумадинка, што носи попаре, паприкаша, подрѣвака, мирођије, зачинака, мрвица — и све што треба за ручакъ.

Петакъ. Ха, ха, ха — садъ знамъ шта е. Видишь комшинице, како те вара. Онъ е платио за новине, да му долазе, па неће да руча данасъ, да га евтинѣ новине стану.

Жена Еракова. Ђаво ће га однети, я ћу мени и дѣци ручакъ спремити, али га онъ неће окусити; нека еде новине.

Петакъ. Па да знашь јоштъ, какве су то новине, све противу жена пишу, па стога и е онъ и узео.

Жена Еракова. Стога онъ мени брои, какве смо мы жене, — неће те новине ући у мою кућу, я ћу и све изцепати.

Разноситель Шумадинке. (уће) Изволте, ево Шумадинке. Сбогомъ.

Еракъ. Ха, садъ ћемо да е читамо, слушај жено, — садъ ћешъ ты видити, какве сте вы жене. Ево попаре: (чита):

„Да еданпутъ рекнемъ право:

Анѣо е жена свака;

Одъ людѣи се ствара љаво,

Човекъ, то е стваръ опака.“

Петакъ. (смѣе се) Ха, ха, ха, шта е то? до садъ ни-су у Шумадинки нигда жене анѣли быле.

Еракъ. Да видимо, како е далъ, (чита):

„Да на свѣту нема жена,

Звѣрови бы люди были;

Еданъ другомъ ко хѣна,

Изъ гущѣ бы крви пиави

Жене држе друштво людѣи,

Држава се збогъ нѣи ствара,

Оне блаже мужке ћуди,

Проклетъ да е, ко нѣи кара.

Безъ жена бы люди были

По шумама звѣрадъ дивля;

Човечества питомости

Грудь в женска текъ дадила.

Збогъ нѣн човекъ кућу зида,

Збогъ нѣн човекъ богу с' моли,

Збогъ нѣн јоште има стида,

Збогъ нѣн човекъ животъ воле. —

Човекъ, то е звѣрь паклена,

Онъ за любовь рођенъ нѣ;

У грудима само жена

Нѣжно срце свагда бѣ. —

Почитуйте, люди, жене,

Утѣха е то одъ бога,

Што вамъ даде, кадъ васъ лиши

Оногъ рая блаженога.

Премудрость е болъ видла,

Да за све насъ рая нема;

Зато насъ е милость стигла,

Милость божа, добра жена. —

Послушайте, люди, мене,

И све, кои жене бране,

Найболѣй су мелемъ жене

За свакога срца ране.

Почитуйте жене свое,

Еръ оне васъ чине людма;

Дѣцу вашу оне дое,

Угађаю вашимъ ѣудма. —

Еракъ. Я немогу далѣ да читамъ, овако нѣе нвєдна Шумадинка писала; — молимъ те, Петаче, гледай, како воли жене, а виче на люде; я самъ се найвише зато пренумерирао, да читамъ што противу жена, као што е све досадъ было; а оно гледай чуда!

Петакъ. — Видимъ, кудъ га е ѣаво понео. — Остави попару, невала, читай *наприказъ*, ту ће бити штогодъ.

Еракъ. Ха, ево *наприказа*, (чита):

— Найгора и найрѣавія жена има свагда више чувства и нѣжности одъ найболѣгъ човека.

— Жена ако еданъ путь скриви, человекъ јој цѣлогъ живота пребацуе, а человекъ кадъ сто пута што скриви, люти се, кадъ му жена то еданъ путь пребаци.

— У хиляди жена има 999 добры поштены и вѣрны, а у хиляди людѣй могао бы се съ тешкомъ мукомъ еданъ человекъ као што треба наћи.

— Человекъ као съ некимъ правомъ тражи, да га жена слуша и воли, и жена мора да буде добра, а онъ — человекъ — ако му е одъ волѣ, да буде добаръ жени; изъ тога се види, како человекъ, кои све хоће да е паметниј одъ жене, разуме мудрость и законе природе.

— Садашњи момци мѣре свою любовь на кантаръ, што више стотина и хиляда дуката дѣвойка доноси, толико ће више ока любви момакъ за нѣомъ осѣћати. —

Еракъ. Е, ово е много, я немогу далѣ да читамъ.

Жена Еракова. Читай, читай далѣ, — молимъ те, читай далѣ. О посветила се рука ономъ, ко то пише.

Петакъ. Остави *наприказъ*, одвећ е *напрень*; деде читай *мудре рѣчи*, можда ће паметнигъ бити.

Еракъ. Да видимо. (чита):

— Человекъ е безъ жене пола человекъ.

— Человекъ е гвожђе, кое само жена чува одъ рѣе.

— Нема куће безъ жене.

— Человекъ е гость у својој кући. —

Петакъ. Ни то невала. Чудне ми мудрости, хвалити оно, чега се свакиј ратосиля. Читай *мрвице* или *подгрѣвке*.

Еракъ. Остави се, заръ невидишь да е све противу людѣй, као да е каква жена или дѣвойка учредникъ.

Петакъ. Подкупила га жене, да пише противу людѣй.

Еракъ. Пре ће бити дѣвойке. Жао ми га сиромаш, већ видимъ, да га е ѣаво однео, како тако пише.

Петакъ. Читай новости, тамо валада нема ништа о женама.

Еракъ. Да видимо. (Чита): Домаће новости. Една добра Србкиня, видећи ову яку зиму, и са сузама сѣћајући се сиротинѣ, послала е полицији 30 дуката, да сиромашнимъ породицама дрва купи. —

Петакъ. Читай стране новости, тамо е рать, тамо мора люде хвалити.

Еракъ. (чита): Стране новости: Изъ Лондона пишу новине, да е една госполя, кадъ е чула, да јој е мужъ у Криму погинуо, одъ велике жалости за нѣимъ у воду скочила и удавила се, кодъ людѣй оваковы примѣра неможемо наћи. — Изъ Париза пишу новине, да е еданъ капларъ утекао одъ свое жене, и отишао у Крымъ, да се туче, она пакъ несамо да рани своимъ рукама заоставшу дѣцу, него е јоштъ задржала сву любовь и нѣжность спрямъ свога невѣрногъ мужа; свакиј данъ за нѣимъ плаче и пише му писма.

Жена Еракова: Видишь, какве смо мы жене! а вы люди сте никакви и невѣрны, да недѣлю дана недоћемъ кући, ты бы се, несрећо, оженио.

Еракъ. Е, жено, право имашъ, што недашь, да држимо ове новине. Я ћу јѣ вратити, я самъ мислио као што су ми люди приповѣдали, да има нешто у нѣима, а овако нећу да плаћамъ бадава, дай да идемъ, да купимъ што годъ за ручакъ.

Жена Еракова. Садъ я оцетъ, человекъ, нећу ништа да ручамъ осимъ леба и сира, само да платимо те новине, уштедићу одъ мојѣ уста, само да читашъ и да се учишь, уважавати свою жену. Дай ми тай листъ, да га метнемъ у сандукъ.

ПОГРѢШКЕ ПЕЧАТНѢ И ПЕРА.

У *огласу* едномъ стои: Батал-Мачку приспѣло е јуне изъ Триеста добре галаме и разногъ чира; — мѣсто: Бал-Марку приспѣло е јуче изъ Триеста добре саламе и разногъ сира

У *кртеномъ* писму едномъ стои:

Почивши родительи отаць ѣаво а мати Ала; — мѣсто — отаць Паво а мати Ана.

У *буквару* едномъ стои:

Моли се богу, па кради, бићешъ срећанъ человекъ, — мѣсто моли се богу, пакъ ради, —

Или:

Како устанешъ, одери руке и лице, па —; мѣсто: — опери руке. —

ДОМАШНЕ НОВОСТИ.

Ономадъ у недѣлю было в первый отмѣнный балъ у новомъ зданію на пѣнци; присуство Свѣтле Княгинѣ, одабрано друштво, великолѣдна нова сала са осталимъ собама, намѣштай и освѣтлѣнѣ сѣино и т. д., све то чини, да овай балъ морамо одличанъ назвати; штета само што е мало гостию позвано, и што е и одъ позваны само не пуна половина дошла.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Послѣднѣ Цариградске новине являю, да се (по извѣстію едногъ писма) Омер-паша вратио изъ Евпаторіе у Варну. — Исте новине являю, да ће до свршетка овогъ мѣсеца турске войске у Криму быти 60 хил., Француске 150 хил.

— Аустрійскій посланикъ у Цариграду, Г. Брукъ, дао в великій ручакъ, на комъ су сви министри Порте участвовали. При ручку напіо е посланикъ са рѣчима врло одушевљенимъ за здрављѣ султана, за нѣгово правителство, за нѣгову храбру войску, коя е своимъ владанѣмъ на Дунаву заслужила удивлѣнѣ цѣле Европе; на Дунаву (каже) побѣдила е турска войска Русе у свима сраженіямъ, и показала е двору петербуршкомъ, да може славно бранити права Турске, противу нѣговогъ славолубіа. — Далѣ рекао е: као и западне силе, Аустрія ће се борити за право и правицу, и ма како рать се свршио, Русія неће убудуће быти опасна: она ће се понизити. (Цариградске новине придаю овой здравици врло велику важность.) Великій везиръ на ту здравицу напіо е у здрављѣ императору аустрійскомъ, благодарѣни за любавъ указану турскомъ царству.

— У Криму е настала опора зима. 27. Декем. дошла су у Цариградъ два пароброда, и донели су изъ Крима око 800 смрзнуты войника.

— Петербургъ 2. Январ. Князь Меншиковъ одъ 20. пр. м. изъ Крима явля: Кодъ Севастополя ништа се нѣ до данасъ догодило; великій е снѣгъ данасъ нападао. Мы смо изъ града едне ноћи двапутъ съ маломъ силомъ напали на Француске и Англеске обкопе; при првомъ нападаню претрпіо е непріятель яку штету. Мы смо свега имали 3 мртва и 8 ранѣны.

— Туринъ 1. Январ. Млоге стране новине потврђую, да е саюзъ између Француске, Англеске и Пиемонтъ учинѣнъ. Пиемонтъ се обвезуе послати 15,000 м. на бойно полъ; ова ће се войска заедно съ Англескомъ борити. Трошакъ превозный быће западны сила. Пиемонтъ учинѣне у Англеской заемъ по 3 или 3½ %, но сви ратни трошкови спадаю у рачунъ Пиемонта. (Овай саюзъ јошть нѣ званично объявлѣнъ.)

— Као што смо у пређашнѣмъ листу явили, да е руска войска прешла у Добручу, садъ сви бечки листови доносе изъ Букурешта телеграфске депеше, да се исто одѣлѣнѣ руске войске опетъ натрагъ преко Дунава повукло. Руси су се потукли съ Турцима кодъ Тулче и Бабадага; одъ стране Турака пало е 200 мртва, а млого е нѣи зароблѣно, међу овима налази се и еданъ паша.

— Кореспондентъ Обшты новина изъ Париза одъ 31. пр. м. пише: Францускій посланикъ у Бечу извѣстіо е овы дана свое правителство о изяснѣню князя Горчакова

у смотреню познате четири точке. Царъ Николай прима четири точке са некомъ измѣномъ, а особито тражи, да се трећа точка измѣни, коя на то иде, да се руска приморска флота умали. По овоме дакле суди истый кореспондентъ, да на преговоре ни мислити нетреба.

— Руске войничке новине званично су обзнаниле брой падши офицера на Алми. Свега е мртва пало 46 офицера, међу овима два ђенерала и 8 штабалны офицера. — Царъ е съ великимъ задовољствомъ чуо, како некій одескій трговацъ именовъ Масъ непрестано свою поданическую вѣрность према двору указуе; тако е некій данъ послао у Крымъ 2000 кошуля, за ову нѣгову вѣрность и одушевљеность царъ му е явно благодаріо.

Изъ Александріе одъ 26. пр. м. являю Осерват.-Триест. да нѣ истина, да е Саидъ-паша забраніо у Египту трговину съ роблѣмъ.

— Неко Француско друштво обвезало се, да прокопа земльоузъ Суецъ, кои раздваја Азію одъ Африке; каналъ дакле овай саюзиће средиземно са црвенимъ моремъ. Посао ће тай трајати на 7 година, и свагда ће быти по 10,000 радника заняты.

— Войничке новине одъ 5. Январ т. год. изъ Крима являю: Князь Меншиковъ званично е списакъ о губитку кримске войске цару поднео. По томъ списку постао е одъ дана, кадъ е битка на Алми была (8. Септ.), па до 15. Дек. пр. год. за бой неспособны 26,783 войника. Одъ овы умрло е одъ задобывены рана 7301; ранѣно е 13,826; у робство пали су или се изгубили 1617; одъ болести и други случая умрло е 4039. Овай знатный губитакъ единако се попуњавао, и ово найновіе дванаесто почасно регрутиранѣ у восточной половине царства додаће войсци опетъ 250,000 регрута.

— Изъ Одесе являю войн. нов., да е тамо 23. пр. м. прислѣла 14. пѣшачка дивизія ђенерала Молера II. одъ 5. корпуса, и сутра се данъ одма за у Крымъ кренула. До 18. пр. м. ништа нѣ турска войска кодъ Евпаторіе противъ Перекопа предузимала, и мисли се, да ће она прво на обшанченый логоръ рускій кодъ Инкермана напасти. Сила ова турска износи на 20,000 м. Остенсакенъ наредіо е, да се уланска бригада ђенерала Собољва, еданъ полкъ драгонера и три козачка полка кодъ Тусле и Сака према Евпаторіи намѣсте, да на покретанѣ турске войске добро мотре. Ако бы пакъ турска войска на Перекопъ ишла, опетъ ће имати посла са пѣшачкомъ дивизиомъ ђенерала Павлова, съ едномъ бригадомъ ђенерала Враносла и едномъ бригадомъ кавалѣріе. Ова е войска добро положенѣ узела између Тулчака и Контугана. — Одеса е сва топовима обколѣна; само одъ сувоземне стране има 27 батерія са 115 топова. Оружаю се и спремаю у цѣломъ царству. Цѣла варошь Тула изгледа као една радіоница оружја. Већ првы дана Декембра пр. г. послато е одавдъ у главный арсеналъ кіевскій 600,000 пушака, и непрестано јошть наручбине траю.

Течай: сребра 27%; дуката 5 фор. 50 кр.

Ко жели јошть све броеве одъ ове године подпуно имати, нека изволи съ пренумериранимъ поитати, еръ ће скоро доцканъ быти. У.